

TEKNOLOGIK TA'LIM JARAYONIDA TALABALARDA IJODKORLIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISHNING ZARURIYATI

Ergasheva Umida Oripovna

Guliston davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Email: umida.oripovna@mail.ru

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 9-fevral 2026-yil

Tasdiqlandi: 11-fevral 2026-yil

Jurnal soni: 17-B

Maqola raqami: 9

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v17i.1438>

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/

KEYWORDS

ijodkorlik, texnologik ta'lim, innovatsiya, raqobatbardoshlik, loyiha asosida o'qitish.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada texnologik ta'lim jarayonida talabalarda ijodkorlik qobiliyatini shakllantirishning dolzarbligi yoritilgan. Global texnologik rivojlanish sharoitida ijodiy va innovatsion fikrlashga ega mutaxassislar bo'lgan ehtiyoj ortib borayotgani asoslab beriladi. Maqolada ijodkorlik tushunchasining mohiyati, uning texnologik ta'limdagi o'rni hamda iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy barqarorlik va innovatsion taraqqiyotga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, loyiha asosida o'qitish, fanlararo yondashuv, kollaborativ muhit va innovatsion infratuzilmalardan foydalanish orqali ijodkorlikni rivojlantirish strategiyalari taklif etilgan. Tadqiqot natijalari texnologik ta'limda ijodkorlikni rivojlantirish raqobatbardosh va innovatsion kadrlar tayyorlashning muhim omili ekanini ko'rsatadi.

Kirish Bugungi global iqtisodiyot va texnologik inqilob davrida jamiyatlarning barqarorligi va raqobatbardoshligi ijodkorlik va innovatsiya o'zaro aloqasiga bog'liqdir. Ijodkorlik, shubhasiz, tashkilotlar va jamiyatlar uchun muhim muvaffaqiyat omiliga aylangan, chunki u yangilik va innovatsion fikrni rivojlantirishga imkon beradi. Innovatsiyalar, o'z navbatida, iqtisodiyotning turli sohalarini, jumladan, sanoat, xizmatlar va agrar sohalarini yangilash va rivojlantirish imkoniyatini taqdim etadi. Ularning o'zaro aloqasi, asosan, mutaxassislarning ijodiy fikrlash qobiliyatiga bo'lgan ehtiyoj orqali amalga oshadi; chunki zamonamizda yangi texnologiyalar va yechimlarni yaratishda ijodkorlar ajralmas rol o'ynaydi. Innovatsiyalar va ijodkorlik jarayonlari global miqyosda ta'lim tizimlarini qayta ko'rib chiqishga majbur qilmoqda. Bugungi ta'limga qo'yiladigan talablar, avvalgi davrlar bilan solishtirganda, tubdan o'zgarib bormoqda. O'quv jarayoni nafaqat bilim berishga, balki talabalarni kelajakda tezkor va samarali xulq-atvor ko'rsatishi uchun tayyorlashga ham qaratilgan. Shunday qilib, yangilanish va moslashuvchanlik qobiliyatlari, zamonaviy ta'lim tizimlarining asosiy maqsadlari qatoriga kiradi.

Adabiyotlar tahlili

Texnologik ta'lim jarayonida talabalarda ijodkorlik qobiliyatini shakllantirish masalasi mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan bo'lib, ushbu yo'nalishda turli nazariy va amaliy yondashuvlar ilgari surilgan. Tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ijodkorlikni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Mahalliy tadqiqotchilar orasida A.A.Abduqodirov texnologik ta'lim nazariyasi va metodikasini tahlil qilib, texnologik fanlarning asosiy vazifasi nafaqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish, balki o'quvchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish ekanini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, texnologik ta'lim amaliy faoliyat bilan uyg'unlashgandagina ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi¹.

N.A.Muslimov kasb ta'limi metodikasiga bag'ishlangan tadqiqotlarida bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda mustaqil fikrlash, innovatsion yondashuv va ijodiy faoliyatni rivojlantirish zarurligini asoslaydi. Uning tadqiqotlarida loyiha asosida o'qitish va amaliy mashg'ulotlarning ijodkorlikni shakllantirishdagi roli alohida ko'rsatib berilgan².

B.X.Xodjayeov ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash masalalarini o'rganib, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ijodiy fikrlashni faollashtirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Muallif ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish talabalarning bilishga bo'lgan qiziqishini oshirishi va ularning yaratuvchanlik salohiyatini kengaytirishini ilmiy jihatdan asoslaydi³.

Texnologik ta'limda ijodiy faoliyatni tashkil etish masalalari X.A.To'raqulov tadqiqotlarida chuqur tahlil qilingan. Olim texnologik mashg'ulotlarda muammoli vaziyatlar yaratish, loyiha va konstruktorlik faoliyatini tashkil etish orqali talabalar ijodkorligini rivojlantirish mumkinligini qayd etadi⁴.

Xorijiy olimlar tadqiqotlarida ijodkorlikning psixologik va pedagogik asoslariga alohida e'tibor qaratilgan. J.P.Guilford ijodkorlikni inson intellektining muhim tarkibiy qismi sifatida talqin qilib, divergent fikrlashni ijodiy jarayonning asosiy mexanizmi sifatida izohlaydi⁵. E.P.Torrance esa ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish va talabalarning mustaqil fikrlashini rag'batlantirish muhimligini ta'kidlaydi⁶.

L.S.Vygotskiy ijodkorlikni ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog'liq holda talqin etib, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi hamkorlik ijodiy rivojlanishning muhim omili ekanini asoslaydi⁷. J. Dewey esa tajriba asosida o'qitish g'oyasini ilgari surib, ta'lim jarayonining amaliy yo'naltirilganligi ijodiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi⁸.

Zamonaviy tadqiqotlarda loyiha asosida o'qitish va kollaborativ ta'limning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. S.Bell va D.Johnsonlar loyiha asosida hamkorlikda o'qitish metodlari talabalarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanini ilmiy jihatdan asoslab berganlar⁹.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot texnologik ta'lim jarayonida talabalarda ijodkorlik qobiliyatini shakllantirish masalasini o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda tizimli, kompetensiyaviy va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida pedagogika va ta'lim psixologiyasi sohasidagi mahalliy hamda xorijiy ilmiy manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqotda nazariy tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari qo'llanildi. Shuningdek, texnologik ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan loyiha asosida o'qitish, fanlararo yondashuv va kollaborativ ta'lim elementlarining pedagogik samaradorligi o'rganildi.

Tadqiqot natijalari

Ta'lim tizimlari o'z o'quv dasturlarini va pedagogik yondashuvlarini zamonaviy talabalar, texnologiyalar va metodologiyalarga moslashtirishi lozim. Bu jarayon talabalarni o'rganish va innovatsiyalar yaratishga doimiy tayyor turishga undaydi, shuningdek, ularni amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlash orqali ishchi kuchi sifatida tayyorlaydi. Ta'limda ijodkorlikka e'tibor qaratish orqali, o'quvchilar nafaqat aniq bilimlarga ega bo'lalilar, balki yangi g'oyalar yaratish, muammolarni hal qilish va hayotiy vaziyatlarga ijodiy

¹ Abduqodirov A.A. Texnologik ta'lim nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

² Muslimov N.A. Kasb ta'limi metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.

³ Xodjayeov B.X. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2019.

⁴ To'raqulov X.A. Texnologik ta'limda ijodiy faoliyatni tashkil etish. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.

⁵ Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967.

⁶ Torrance E.P. Creativity in the Classroom. – Washington: American Psychological Association, 1977.

⁷ Vygotskiy L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.

⁸ Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938.

⁹ Johnson D.W., Johnson R.T. Cooperative Learning: Theory and Practice. – Boston: Allyn & Bacon, 2009.; Bell S. Project-Based Learning for the 21st Century // The Clearing House, 2010, №83(2), pp. 39–43.

yondashish qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. Shu jarayon orqali jamiyatdagi tajribalar va resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari kengayadi. Muammolarga ijodiy yondashish, xususan, texnologik sohalarida yangi yechimlar ishlab chiqishda zarurdir. Bugungi kunda texnologik inqilob natijasida ko'plab sohalar o'zgarimoqda va bu o'zgarishlarga moslasha bilish qobiliyati - talabalar uchun muvaffaqiyatli kelajak kalitidir. Shu sababli, texnologik ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish alohida ahamiyatga ega bo'lmoqda. Ijodkorlik mahorati va innovativ yondashuvlar nafaqat shaxsiy rivojlanish uchun, balki jamiyatning umumiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun ham muhimdir. Ijodiy fikrlash orqali talabalar o'zlarining ilmiy, amaliy va shaxsiy salohiyatlarini to'liq kashf eta oladilar. Bunga asoslanib, ushbu maqolada texnologik ta'lim jarayonida talabalarida ijodkorlik qobiliyatini shakllantirish zarurati muhokama qilinadi.

Ijodkorlik - bu yaratuvchanlik, yangi g'oyalar, mahsulotlar yoki jarayonlar yaratish qobiliyatidir. U insonning mantiqiy fikrlashini, intuitiv sezgi va estetik tasavvurlarini birlashtirish orqali yuzaga keladi. Ijodkorlik faqat san'at yoki ijodiy faoliyat bilan cheklanmaydi; u muhandislik, ilm-fan, iqtisodiyot va boshqa ko'plab sohalarida ham qo'llaniladi¹⁰. Har qanday sohada yangiliklar yaratish, muammolarga yangi yechimlar izlash va noan'anaviy fikrlash ijtimoiy hayotda, iqtisodiyotda va hatto shaxsiy rivojlanishda muhim omil hisoblanadi. Ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish nafaqat individ sifatida o'sishga, balki jamiyatda innovatsion fikrlar va texnologiyalarning paydo bo'lishiga ham yordam beradi. Texnologik ta'lim o'zaro bog'liq jarayon sifatida ijodkorlikni rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Bugungi kunda, texnologiya va ilm-fan sohalaridagi tezkor o'zgarishlar talabalarni sifatli bilimlar bilan ta'minlashdan tashqari, ularga mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil va innovatsion yechimlar ishlab chiqishda ko'nikmalar berishni talab qiladi. Texnologik ta'lim tizimi, ilgari o'qitish metodlaridan farqli o'laroq, o'quvchilarga amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va ularga real hayotiy vaziyatlarda qanday qilib ijodiy yondashish mumkinligini o'rgatishga qaratilgan strategiyalarni taklif etadi.

Shuningdek, texnologik ta'limda ijodkorlik mexanizmlari talabalarning muammolari hal qilish qobiliyatini oshiradi. Ular real muammolar bilan ishlash, eksperimentlar o'tkazish va nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiiq etish orqali o'z ijodiy potentsialini kashf etish imkoniyatlariga ega bo'ladilar. Bu jarayon o'quvchilarni harakat qilishga, yangiliklarga ochiq bo'lishga va muvaffaqiyatsizliklardan saboq olishga undaydi, shuning uchun ham ijodkorlik ta'lim jarayonida alohida aks ettirilishi kerak. Jamiyatning texnologik taraqqiyoti ijodiy qobiliyatlarga tayanadi. Innovatsion g'oyalar amalga oshirilganda, ular o'zaro axborot almashinuvi va tajriba uyushtirishi jarayonida samarali natijalarga olib keladi. Ayniqsa, uzluksiz ta'lim va o'qitish jarayonidagi ijod qilish imkoniyatlari yosh avlodning jamiyatga foydali hissalar qo'shishda muhim rol o'ynaydi. Qisqasi, texnologik ta'limda ijodkorlik (yaratuvchanlik) nafaqat shaxsiy rivojlanish va muvaffaqiyat kaliti, balki umuman jamiyatning farovonligini ta'minlovchi asosiy omil hisoblanadi. Shunday qilib, texnologik ta'lim jarayonida ijodkorlikning rivojlanishi kelajak avlod uchun imkoniyatlar yaratib, ilgor fikrlash va innovatsion yondashuvlarga tayyorlashga yordam beruvchi fundamental sifatida qabul qilinadi. Bu o'z navbatida, mamlakatning global miqyosdagi raqobatbardoshligini oshiradi, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlaydi hamda modernizatsiyalash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ijodkorlik, zamonaviy iqtisodiy tizimlar uchun o'ta muhim ahamiyatga ega bo'lib, jadal iqtisodiy o'sishning asosi sifatida xizmat qiladi. Hozirgi kunda global bozor sharoitida, har bir tashkilot va kompaniya o'z raqobatbardoshligini saqlab qolish uchun doimiy ravishda yangiliklar yaratish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish zaruratini his etmoqda. Bu, o'z navbatida, ijodkor mutaxassislarni, ya'ni yangi g'oyalar va innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqadigan shaxslarni talab etadi.

Zamonaviy mehnat bozorida ijodiy va innovatsion fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan mutaxassislar yuqori darajada qabul qilinadi. Ular nafaqat mavjud muammolarni hal qilish, balki yangi imkoniyatlar yaratish, kelajakdagi ehtiyojlarni oldindan tushunish va ularga mos ravishda javob berish imkoniga ega. Bunday mutaxassislar o'z joylarini egallab, texnologik rivojlanish jarayonida jalb qilinganlarida, mamlakat iqtisodiyoti uchun salmoqli hissa qo'shadilar. Rivojlangan ijodiy qobiliyatlar esa milliy iqtisodiyotning xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Odatda, innovatsion yechimlar, yangi mahsulotlar va xizmatlar nafaqat ichki bozorga, balki global miqyosga chiqariladi. Bu jarayon orqali

mamlakatlar o'rtasidagi savdo munosabatlari kengayadi, yangi bozorlar ochiladi va yangi ish o'rinlari yaratiladi. Xalqaro iqtisodiy o'yinlarda muvaffaqiyatga erishish uchun davlatlar ijodkorlikni qo'llab-quvvatlashi, zamonaviy ta'lim va tadqiqotlarda innovatsion yondashuvlarni rag'batlantirishi zarur. Bundan tashqari, ijodkorlik iqtisodiy resurslarni samarali ishlatish, ularni yangilash va rivojlantirishga imkon beradi. Ijodkor sohalarida ishlovchi mutaxassislarni yangi texnologiyalarni kiritish, mavjud jarayonlarni optimallashtirish va boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish, shuningdek, yangi biznes modeli va strategiyalar ishlab chiqish orqali iqtisodiy faoliyatni mustahkamlashga yordam beradi. Natijada, bunday jarayonlar ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va mamlakatni iqtisodiy globalizatsiyaga tayyorlaydi.

Shuningdek, innovatsiyalar va ijodiy yondashuvlar ekologik muammolarni hal qilishda ham samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy muammolarga ijodiy qarash iqtisodiyotni ekologik jihatdan barqaror rivojlantirishga yordam beradigan yechimlar ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Ushbu yondashuvlar orqali ko'plab strategik texnologiyalar kiritiladi, ular ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim ahamiyatga ega¹¹.

Ijodkorlikni rivojlantirish iqtisodiy yuksalish va raqobatbardoshlikni oshirishda asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Innovatsiyalar, ijodiy fikrlash va zamonaviy mehnat bozoriga moslashuvchanlik qobiliyatlari yangi imkoniyatlar yaratib, mamlakatlar o'rtasidagi raqobatchilikni kuchaytiradi va iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlaydi.

Ijodiy yondashuvlar yoshlarni murakkab ijtimoiy muammolarni hal qilishda ultrapoytaxt rolini o'ynaydi. Zero, ijtimoiy hayotda yuzaga keladigan qiyinchiliklar, misol uchun, ijtimoiy adolatni ta'minlash, iqtisodiy tengsizlik, ta'limda muvaffaqiyatsizlik yoki atrof-muhit muhofazasi kabi muammolarni hal etishda ijodkor fikrlovchi mutaxassislar va o'quvchilar muhim hissa qo'shadilar. Ular yangi g'oyalar va innovativ yechimlar orqali ushbu muammolarga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan strategiyalar ishlab chiqadilar. Texnologik ta'lim jarayonida olingan bilim va ko'nikmalar yoshlarni nafaqat mustaqil fikrlashga, balki tanqidiy qarashlarni shakllantirishga ham yordam beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarni muammolarni ko'rayotgan muammolarga nisbatan ijodiy va amaliy yondashuvlar ishlab chiqishga undaydi. Masalan, sog'liqni saqlash sohasida innovatsion texnologiyalar, ularning zamonaviy yechimlari, yaratuvchan yondashuvlar orqali yangi diagnostika va davolash metodlarini kashf etishda muhim o'rin tutadi. Bunday o'zgarishlar nafaqat individual sog'liq uchun, balki jamoatchilik sog'lig'ini muhofaza qilish va yaxshilashda ham samarali natijalarga olib keladi.

Shu qatori, atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari ham ijodiy yondashuvlar orqali hal qilinishi mumkin. Jamiyatning ekologik masalalariga, masalan, chiqindilarni qayta ishlash, energiya samaradorligini oshirish yoki qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish kabi yondashuvlar haqida yaxshi ta'lim olgan yoshlar muhim boshqaruv va innovatsion faoliyat ko'rsatishga tayyorlashadi. Bu esa atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan barqaror rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Bunday kreativlik farovonlikni oshirishda ham o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Yoshlar ijodiy fikrlash ko'nikmalarini egallab, o'zlari va jamiyatga foydali bo'lishga qaratilgan yondashuvlar orqali faol ishtirok etadilar. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim element hisoblanadi. Ijtimoiy muammolarni hal qilishda ijodiy strategiyalar qo'llanilganda, jamoalar o'rtasida hamjihatlik va o'zaro hurmat kuchayadi. Bunday yondashuvlar ijtimoiy o'zgarishlarga olib keladi, bu esa o'rta va uzoq muddatda jamiyatning barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy barqarorlik va farovonlikni ta'minlashda ijodiy yondashuvlar iqtisodiy o'sishni ham qo'llab-quvvatlaydi. Yangi ushbu ichki va tashqi bozorga yangiliklar kiritishga qobiliyatli mutaxassislarni o'zgaruvchan ijtimoiy talab va ehtiyojlarga tezkor javob berishga qodir bo'lishadi. Bu, o'z navbatida, mamlakatning umumiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shunday qilib, ijodiy yondashuvlar jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlik va farovonlikni oshirishda, murakkab muammolarga yechim izlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon insonlarning ijodiy salohiyatini ochish, yangi imkoniyatlar yaratish va ijtimoiy taraqqiyotga hissa qo'shish orqali amalga oshiriladi. Ijodiy ta'lim va yondashuvlar, shubhasiz, kelajak jamiyatining sog'lom, ravon va barqaror rivojlanishida keltirib chiqaradigan asosiy mexanizmlardan biridir.

Innovatsiya jarayoni, ayniqsa, texnologik sohalarida, doimiy ravishda taraqqiyotning asosini tashkil etadi. Yangi texnologik ixtirolar va kashfiyotlar nafaqat existent muammolarni hal qilishga, balki yangi

¹⁰ Abduqodirov A.A. Texnologik ta'lim nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

¹¹ To'raqulov X.A. Texnologik ta'limda ijodiy faoliyatni tashkil etish. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.

imkoniyatlar yaratishga ham xizmat qiladi. Bunday ixtirolar insoniyatning hayot sifatini oshirishda, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishda va yangi xizmatlar bilan ta'minlashda kativor rol o'ynaydi. Ijodkorlik hamda yaratuvchanlik, bu jarayonda hal qiluvchi unsur hisoblanadi, chunki yangi g'oyalar va yondashuvlar kashfiyotlarning asosiy manbalaridir. Talabalar ijodiy fikrlash va innovatsion yondashuvlar orqali ilmiy-texnik rivojlanishga juda katta ta'sir o'tkazishi mumkin. Ular zamonaviy muammolarni hal qilishda yangi nazariyalar, texnologiyalar va tizimlarni ishlab chiqishga qodir. Masalan, ICT (axborot va kommunikatsiya texnologiyalari) sohasida talabani yaratuvchan g'oyalari, biznes modellari va dasturiy ta'minotlar orqali eng so'ngi texnologiyalarning rivojlanishida ishtirok etishda muhim ahamiyatga ega. Ular sun'iy-intellekt, ma'lumotlar tahlili, virtual va qo'shilgan haqiqat kabi sohalarida yangi ixtirolar olib kelishi mumkinligi, innovatsion yondashuvlar hamda yangi imkoniyatlar yaratishi asosiy maqsad sifatida ko'rilmogda.

Yana bir diqqatga sazovor jihat shundaki, talabalarning kashfiyotlari nafaqat ularning shaxsiy taraqqiyotiga, balki kengroq ma'noda ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotni rag'batlantirishga ham xizmat qiladi. Ularning innovatsion g'oyalari va mahsulotlari jamiyatni rivojlantirishga yordam beradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy o'sish sur'atlarini kuchaytiradi. Yangi texnologik yechimlar sanoatning rivojlanishiga xizmat qilishi bilan birga, ekotizimni saqlashga va barqaror rivojlanish natijalarini ta'minlashga hissa qo'shadi. Natijada, talabalar ijodkorligi nafaqat o'zlarining shaxsiy muvaffaqiyatlariga, balki global miqyosdagi sanoathamda va texnologiyalarda inqilobiy o'zgarishlarga sabab bo'lishga qodir. Ular o'z g'oyalarni qora taxtada, labaratoriya yoki san'atchilarining ijodiy muhitida sinovdan o'tkazayotganda, innovatsiyalarni yaratish jarayonini rivojlantirishda ishtirok etadilar. Bundan tashqari, yangi texnologiyalarning kashfiyoti va ulardan foydalanish jarayonida ko'plab ichki va tashqi muammolar yechimi ishlab chiqiladi, bu esa jamiyatning barqarorligini va o'sishini ta'minlaydi. Talabalar ixtirolarini rivojlantirish orqali eng so'ngi dasturlar, qurilmalar va tizimlar orqali mujassamlashgan yaratuvchanlik ularga kirish imkonini beradi va bir vaqtning o'zida, butun dunyo miqyosida ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shishga yordam beradi. Shu sababli, talabalar va yosh ijodkorlarning texnologik ixtirolari va kashfiyotlari sanoat va texnologiyalarning rivojlanishini rag'batlantirishning muhim poydevorini tashkil etadi. Ular innovatsiyalar jarayoniga chaqiradi va jamiyatni oldinga siljitish, ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotning yangi bosqichlariga olib borishda muhim rol o'ynaydi.

Muhokama

Texnologik ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish strategiyalari

1. Talabalarga o'z g'oyalarni amaliyotga tatbiq qilish imkonini beruvchi loyiha va laboratoriya ishlarini taqdim etish, ijodkorlikni rivojlantirishda juda muhim rol o'ynaydi. Loyiha asosidagi o'qitish, talabalarni real muammolarni hal qilishga undaydi va ularning nazariy bilimlarini amaliy tajribaga aylantirish imkoniyatini yaratadi. Ayniqsa, laboratoriya ishlarida talabalar o'z qo'llari bilan tajribalar o'tkazish, natijalarni tahlil qilish va o'z yechimlarini ishlab chiqish jarayonida yaratish qobiliyatlarini oshiradilar. Ushbu yondashuv, shuningdek, talabalar o'rtasida davomiy o'zaro fikr almashish, tajriba va bilimlarni baham ko'rish imkonini beradi. Bunday amaliy va tajriba asosli yondashuv, ijodiy fikrlashni rivojlantirishda, shuningdek, o'quvchilarning bilimlarini real hayotda qo'llashlariga yordam berishda juda samarali va muhimdir.

2. Talabalarni birgalikda ishlashga va muammolarni turli fanlar asosida hal qilishga o'rgatish, nafaqat ularning ijodkorligini oshiradi, balki jamoa ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Kollaborativ muhit, talabalarga bir-birining yondashuvlari va nuqtai nazarlari bilan tanishish imkonini beradi; bu esa yangi va innovatsion fikrlarni shakllantiradi. Tarmoqli fanlararo yondashuv, talabalarga bir necha ilmiy sohalar o'rtasida bog'lanishni ko'rsatadi va ularni muammolarni

yechish jarayonida multidissiplinar yondashuvlar bilan quvvatlaydi. Bu nafaqat ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini, balki amaliy va ijodiy fikrlashni yanada kengaytiradi. Talabalar ko'proq fazoviy fikrlash va harakat qilish metodlariga ega bo'lishganida, bu ularga hayotdagi qiyinchiliklarga yanada samarali yechimlar topishga yordam beradi.

3. Inson resurslarining potentsialidan maksimal darajada foydalanish, ta'lim jarayonida talabalarni mustaqil fikrlashga va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirish orqali amalga oshiriladi. Ta'lim tizimlari talabalarni o'z bilim va ko'nikmalarini mustaqil ravishda rivojlantirishga yo'naltirishi kerak. Shuningdek, o'rta va yuqori ta'lim muassasalarida talabalar, ixtisoslashgan bilimlarga ega bo'lishlari va o'z ishlarida tajribalarini orttirishlari zarur. Bu jarayon o'z navbatida ularning ijodiy salohiyatini to'liq kashf etish imkoniyatini yaratadi. Talabalar darsdan tashqari faoliyatlarga jalb etilganda, ular o'z qiziqishlari va iste'dodlari asosida yangi ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

4. Talabalarga zamonaviy texnologiyalar va jihozlar bilan ishlash imkoniyatini beruvchi maxsus maydonlar yaratish, innovatsion muhit yaratishga hissa qo'shadi. Texnoparklar va innovatsion hublar, talabalarga o'z g'oyalarni real muhitda sinab ko'rish va ularni amaliyotda muammoning yechimi sifatida baholash imkoniyatini beradi. Bunday joylarda talabalar ilmiy-tadqiqot faoliyatini olib borish, yangi mahsulotlar va texnologiyalar ishlab chiqish bilan shug'ullanib, o'z ijodiy salohiyatlarini amaliyotdagi real sharoitlar bilan birlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Innovatsion muhit, talabalar o'rtasida hamkorlikni, kreativ fikr almashinishini va ijtimoiylashishni kuchaytiradi, shu bilan birga, ularni zamonaviy iqtisodiyotning talablariga tayyorlaydi. Ushbu strategiyalar, bir galda ijodkorlikni rivojlantirish orqali, talabalar va tonqiz poydevorlariga yordam berishi mumkin. Ijodiy fikrlash, amaliyotga yo'naltirilgan yondashuv va zamonaviy texnologiyalar bilan birgalikda ishlash, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari va innovatsion faoliyatdagi uchun zaruriy shart-sharoitlarni ta'minlaydi.

Xulosa. Texnologik ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish butun bir jamiyat uchun muhim va ijobiy natijalarga erishishga xizmat qiladi. Ijodiy fikrlash va innovatsion yondashuvlarning tayyorlov jarayoniga qo'shilishi, o'quvchilarga yangi g'oyalar ishlab chiqish va amaliy muammolarni hal qilishda o'z salohiyatlarini namoyish etish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida, mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlarga aylanish imkonini yaratadi. O'zbekiston va boshqa mamlakatlarda uchun bu jarayon, albatta, milliy innovatsion salohiyatni oshirishning ajralmas qismidir. Ta'lim tizimining yangi avlodni ijodiy va innovatsion fikrlashga yo'naltirilganligi, milliy iqtisodiyotni mustahkamlash va uning barqaror rivojlanishini ta'minlashda markaziy rol o'ynaydi. O'zgaruvchan va globalizatsiya jarayoni sharoitida, ilg'or texnologiyalardan samarali foydalanish, innovatsion g'oyalarni ilgari surish va ijtimoiy muammolarni yechishda yangi yondashuvlarni rivojlantirish zarurati ortib bormogda. Yosh avlodning ta'lim jarayoniga ijodkorlikni jalb qilish orqali biz ularni nafaqat bugungi kunning haqiqiy va qiyinchiliklariga tayyorlaymiz, balki kelajakda raqobatbardosh, ilg'or fikrlovchi mutaxassislar sifatida boshqarishga tayyorlaymiz. Bu, o'z navbatida, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini qo'llab-quvvatlaydi va davomiy ravishda innovatsiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ijodkorlikni rivojlantirish, o'qituvchilar va mutaxassislarga jamiyatda yangi g'oyalarga ochiq bo'lish, innovatsion yechimlarni qo'llab-quvvatlash va o'z kasbiy salohiyatlarini oshirishga imkoniyat yaratadi. Bu jarayon, ta'lim tizimiga yangiliklar kiritish va o'quvchilarni eng zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash imkoniyatini beradi. Nihoyat, ijodkorlikni rivojlantirish - bu jamiyatning kelajagini barqaror va muvaffaqiyatli qilish yo'lidagi zaruriy qadamdir. Bu nafaqat talabalarga, balki butun yurtga ijobiy ta'sir ko'rsatishga yordam beradi. Kelajak avlodi ijodiy, innovatsion va raqobatbardosh fikrlovchilarga aylanishi, ta'lim sohasidagi o'zgarishlar orqali ta'minlanadi va bu borada har bir mutaxassisning hisssasi benihoya muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduqodirov A.A. Texnologik ta'lim nazariyasi va metodikasi : darslik. – Toshkent : Fan va texnologiya, 2018. – 256 b.
2. Muslimov N.A. Kasb ta'limi metodikasi : o'quv qo'llanma. – Toshkent : O'qituvchi, 2016. – 224 b.
3. Xodjayev B.X. Ta'limda innovatsion texnologiyalar : monografiya. – Toshkent : Fan, 2019. – 198 b.
4. To'raqulov X.A. Texnologik ta'limda ijodiy faoliyatni tashkil etish : o'quv qo'llanma. – Toshkent : TDPU nashriyoti, 2020. – 176 b.
5. Torrance E.P. Creativity in the Classroom. – Washington : American Psychological Association, 1977. – 214 p.

6. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York : McGraw-Hill, 1967. – 538 p.
7. Robinson K. Out of Our Minds: Learning to Be Creative. – Oxford : Capstone Publishing, 2011. – 294 p.
8. UNESCO. Creativity and Education for Sustainable Development. – Paris : UNESCO Publishing, 2015. – 184 p.
9. OECD. Innovating Education and Educating for Innovation. – Paris : OECD Publishing, 2016. – 196 p.
10. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge : Harvard University Press, 1978. – 159 p.

11. Dewey J. Experience and Education. – New York : Macmillan, 1938. – 116 p.

12. Johnson D.W., Johnson R.T. Cooperative Learning: Theory and Practice. – Boston : Allyn & Bacon, 2009. – 320 p.

13. Bell S. Project-Based Learning for the 21st Century // The Clearing House. – 2010. – Vol. 83, № 2. – P. 39–43.

14. Resnick M. Lifelong Kindergarten: Cultivating Creativity through Projects, Passion, Peers, and Play. – Cambridge, MA : MIT Press, 2017. – 326 p.